Posudek na disertační práci

Konstantinos TSIVOS, *Řecká emigrace v Československu (1948–1968). Od jednoho rozštěpení k druhému.* Praha, Univerzita Karlova – Fakulta sociálních věd 2011, 274 s.

Nebývá příliš časté, že oponent disertační práce pročítá text doktoranda s velkým zaujetím, neboť množství nových a zajímavých faktů, s nimiž se v průběhu čtení práce seznamuje, mu výrazně rozšiřuje jeho dosavadní znalosti.

Disertační práci, jejímž autorem je PhDr. Konstantinos Tsivos, je třeba hned v úvodu označit jako odborně velice přínosnou. O problematice příchodu poměrně početné řecké politické emigrace do Československa, k níž došlo v důsledku občanské války v Řecku krátce po skončení druhé světové války, existuje v české historiografii již několik prací (P. Hradečný, A. Botu – M. Konečný, I. Dorovský a další). Disertace K. Tsivose poznání této tematiky však významně posunuje, zejména kapitolami o životě emigrantů u nás v 50. a 60. letech. Novátorská je zejména Tsivosova analýza procesu vnitřní politické diferenciace mezi emigranty z Řecka, kteří byli po léta úzce provázáni s Řeckou komunistickou stranou. Tato diferenciace vedla k dvojímu rozštěpení mezi emigranty, poprvé v době destalinizace (1956–1958) a později také v době tzv. pražského jara (1968).

Zkoumaná problematika je dodnes velmi delikátní. I současnému badateli hrozí při jejím zpracovávání „utonutí" v močálu rozdílných ideologických či politických přístupů. V předložené disertaci velice oceňuji výrazné úsilí autora o názorovou vyváženost a věcnost, s níž složitou problematiku zpracoval a interpretoval, a také to, že se mu podařilo v jádru zůstat nad jednotlivými politickými tábory, resp. generačními skupinami. Rovněž je třeba vyzdvihnout, že se K. Tsivosovi podařilo v jeho práci prolomit dosti zjednodušující mýtus panující v českém prostředí o emigrantech z Řecka jako o stoupencích „tvrdého komunismu". Poukázáním na politickou diferenciaci emigrantů v průběhu 50. let a zejména v roce 1968, kdy velká část z nich sympatizovala s idejemi pražského jara, českého čtenáře bezesporu (mile) překvapí.

Mimořádně kvalitní je pramenná základna disertační práce. Cenné poznatky přináší zejména archivní materiál z ústředních československých stranických a správních orgánů, resp. i řada dokumentů z archivů řeckých. Bohatě je využit také dobový tisk. Znalost českého i řeckého jazyka umožnila autorovi vytvořit informačně velice detailní a kvalitní pojednání.

Za metodologicky inovativní pokládám snahu K. Tsivose, aby práce nebyla jen analýzou politického vývoje, ale i socio-kulturní sondou do života Řeků a Makedonců v Československu po roce 1948/1949 (viz autorovo úsilí o přiblížení ideových, kulturních či vzdělanostních specifik emigrantů, rodinných a regionálních stereotypů, proměn jejich identity v novém prostředí, konfrontace s kulturně dosti odlišnou československou společností atd.).

K. Tsivos pracoval na disertaci řadu let. Některé kapitoly z ní, resp. tematické celky publikoval již v předchozích letech v českých i řeckých odborných časopisech a novinách (Slovanský přehled, Porta Balkanica, Studia Territorialia), se dvěma referáty vystoupil také na mezinárodních konferencích. Přesto se domnívám, že po jistých úpravách (částečném prokrácení) by šlo uvažovat o publikování disertace K. Tsivos jako samostatné monografie, jež by mohla zaujmout jak české, tak řecké čtenáře. Publikace by dokumentovala, že historické zmapování osudů poválečných politických emigrantů z Řecka jednoznačně nejvíce pokročilo právě v Československu, resp. v České republice.

K obsahu disertace K. Tsivose nemám zásadnější připomínky. Vzhledem k velikému množství informací a detailů, které čtenář v práci objeví, mne jen překvapilo, že v posledních kapitolách práce autor nepodal přesnější, úplná čísla o počtech řeckých reemigrantů po roce 1981.

Oceňuji, že autor ve své práci věnoval poměrně velkou pozornost také makedonské otázce a problému politického a názorového rozkolu mezi řeckými a makedonskými emigranty v českém prostředí, k němuž došlo již v průběhu 50. let a který – bohužel – trvá dodnes. Chápu a do jisté míry i respektuji K. Tsivosem užívané termíny Slavomakedonci, „Makedonci", Bývalá jugoslávská republika Makedonie – FYROM atd. Ptám se však zároveň, zejména poté co nám autor ve své disertaci relativně velmi objektivně vyložil příčiny a okolnosti rozkolu mezi dvěma etnickými skupinami emigrantů z Řecka jako historicky poměrně „nešťastný" proces, zda by pro něj bylo – jako pro badatele současné, ideově nezatížené generace – nepřekonatelné používat termíny Makedonci, Republika Makedonie, resp. Makedonská republika, se kterými pracuje většina českých historiků a politologů? Vím, že mezi současným Řeckem a Makedonií existuje stále dosti silné napětí vyvolané mj. i extrémními postoji politiků obou stran z posledních let. Nemohli by však právě mladí badatelé dát jistý impuls k smíření, zprvu alespoň na odborném poli?

Práce má kvalitní jazykovou úroveň a poměrně dobře se čte. Zčásti je to zásluhou samotného autora (novináře, který je schopen relativně snesitelně převyprávět i často velmi nudné a frázovité „partajní" materiály), zčásti též jeho českých přátel, kteří K. Tsivosovi

pomohli při jazykových korekturách bezesporu proto, že si je získal nejenom svým hlubokým zájmem o studovanou problematiku, ale také svou poctivou, sympatickou povahou. Opraveno by mělo být v textu víceméně jen chybné (pražské) užívání pojmu *Čechy*. Např. ve větách *„velká většina Řeků se usídlila v Čechách, přesněji na Moravě"* (s. 251); *„činnost KKE v Čechách byla definitivně skončena v říjnu 1989"* (s. 256). Pokud se v textu nedá užít termín *v Česku, v České republice* (to platí až pro skutečnosti po roce 1993), je správné užít obratů *v českých zemích, v českém prostředí* apod.

Svůj posudek chci uzavřít konstatováním, že předložená disertační práce má velmi dobrou úroveň, a to jak po stránce obsahové, tak po stránce pramenné. Proto disertaci jednoznačně doporučuji k obhajobě. Zároveň navrhuji, aby v případě, že oponentní řízení proběhne úspěšně, byl PhDr. K. Tsivosovi přiznán vědecko-akademický titul Ph.D.

Ladislav Hladký

V Brně 16. června 2011

doc. PhDr. Ladislav Hladký, CSc.
Historický ústav AV ČR, pobočka Brno